

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

X. Quatenus elementa & mixta maximum & minimum naturale sibi
præseribant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

CAPVT X.

Quatenus elementa, & mixta maximum, & minimum naturale sibi præscribant?

49.

DE maximo, & minimo rerum naturalium plures plura differunt, quæ mihi non probantur, quæque refelli absque negotio possent, si per otium liceret: satius tamen erit, quæ mihi se se obtulerint, in medium proferre; quod nonnullis assertionibus præsto. Ergo: assero primò, elementa, mixtaque omnia magnitudinem aliquam certam sibi definiunt, ultra quam excrecere nequeunt. Probatur assertio quoad elementa, & mixta non vitalia; quoad ea, quæ vitalia sunt statim probanda: namque ignis vniuersi, cuius est pars, incolumitatem postulat: at ad incolumitatem vniuersi spectat, vt ignis definitam, ac certam magnitudinem habeat, neve in immensum ardeat: eadem ratione aqua exigit certam, ac determinatam magnitudinem, ne mundus elementaris, cuius est pars, eius fluctibus obrutus intereat: & huiusmodi exigentia est lex illa, de qua Prouerb. 8. ibi: *certa lege, & gyro vallabat abyssos, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos*: idemque est de cæteris elementis, & mixtis, quibus vniuersum constat: quod autem communiter dici consuevit, elementum ignis verbi gratia maximum naturale sibi non præstituere, id aut falsum est, aut certè intelligendum est attentam exigentia particulari ignis, & seorsim ab exigentia boni communis: quæ quidem in quouis elemento præcipua est, vt cernere est in aqua, quæ postposito bono proprio, per fistulam ascendit, ne contra vniuersi bonum in rerum natura vacuum existat: itaque si ignis infinita lignorum congerie circum circa cingeretur, in infinitum excrecere posset: videlicet quia tunc vniuersi, quod nullum esset, bonum non obesset.

50.

Quoad mixta verò, vitalia, & animata speciantur ea assertio probatur: quia homo de facto existens certam, ac determinatam magnitudinem sibi definit, quam præterire naturaliter nequit: ergo à fortiori de aliis viuientibus homine magis imperfectis id ipsum dicendum erit. Antecedens probatur: quia anima rationalis de facto existens finitæ, & circumscriptæ perfectionis est: ergo finitam, & circumscriptam corporis molem, non verò syncategorematicè infinitam animare potest: haud secus ac Angelus, ipsaque anima eo quod finitæ, ac limitatæ perfectionis sint, finitum limitatumque duntaxat spatij locum occupare possunt. Quanta autem sit hæc magnitudo, quam homo nostræ speciei, sibi definit, incertum est: illud verò certum, exploratumque est, longissimis interuallis maiorem esse ea, quæ hominibus defacto existentibus obtingit: siquidem sacris, & profanis litteris habetur, extitisse homines gigantes, & portentosæ magnitudinis. De Og enim rege Bathan Deuter. 3. dicitur, lectum eius ferreum habuisse nouem cubitos longitudinis, & quatuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis: & Abulensis 1. Gen. q. 12 inquit anno 800. salutis nostræ inuentum fuisse cadaver Pallantis Etandri filij à Turno interfecti, illudque in pedes erectum Romanæ mania barba superasse: & August. l. 15. de ciuit. Dei c. 9. ait, ostensum sibi fuisse dentem mo-

larem Diui Christophori pugno maiorem. At statura humana non solum à prodigiosa magnitudine, verum etiam ab apta, & conuenienti faculis labentibus continuo decrescit iuxta illud Iuuenalis satyr. 15.

Nam genus hoc viuo iam decrescebat Homero, Terra malos homines nunc educat, atque pusillos

Videlicet quia virtus seminalis, & procreatrix in dies degenerat, deteriorque, atque imbecillior euadit, more reliquarum rerum humanarum, quæ quo fini propiora sunt, eo quotidie in peius ruunt: vt enima ait Cyprianus ad Demetrianum: *minuatur necesse est quidquid sine iam proximo in occidua, & extrema deuergit; sic sol in occasu suos radios minus claro splendore iaculatur: sic declinante iam cursu exoletis carnibus luna tenuatur.*

Assero tertio: elementa, & mixta non vitalia minimo naturali carè, nullamque magnitudinem adeò exigua sibi definiunt, quin in alia minori existere possint. Probatur assertio: quia si ignis v. g. minimum aliquod naturale sibi præscriberet, posset materia aliqua combustibilis esse intra sphaeram actiuitatis ignis, quin tamen in ignem vllatenus abire posset: videlicet, si minimum naturale ignis quoad dimidiam eius partem intra sphaeram ignis existeret. Præterea, quæuis pars ignis, & quantumuis exigua cum toto igne est homogenea: sicut ergo ignis producitur in ea quantitate, quæ iuxta aduerlarios, minimum naturale constituit, cur similiter in quauis parte materiæ quantumuis exigua produci non possit: Fateor tamen, ignem v. g. sibi præscribere magnitudinem aliquam, in qua, & non minori aliquandiu conseruari posset; quæ est contrarietum agentium cum eo lucta, & oppositio: & huiusmodi magnitudo eius minimum naturale quodammodo dici potest.

Assero quartò: viuientia omnia minimo naturali gaudent, aliquamque magnitudinem sibi definiunt, in qua & non minori produci, aut existere possint. Suadetur assertio: quia ideo homo v. g. certam aliquam magnitudinem, ultra quam excrecere nequit, sibi definit: quia eius anima finitæ perfectionis est, atque adeo finitæ magnitudinis corpus postulat, vt supra philosophabar; at etiam anima humana est finitæ imperfectionis, necnon eius imperfectio summa est: ergo etiam homo certam aliquam paruitatem, infra quam consistere nequeat, sibi definit; eiusque anima corpus certæ alicuius exiguitatis, & non minoris postulat. Vnde quamuis organa aliqua viuientis producta, & perfecta sint; tamen forma vitalis in materiam sic organicam non introducitur, donec reliqua organa producantur, & perficiantur: quantum autem sit minimum hoc, in quo homo produci possit, incertum est: probabile tamen est, quod docet ex Aristotele D. Thomas in 3. d. 3. q. 5. art. 2. eiusmodi minimum quantitatem apud non excedere. Hinc arbitror Pygmæos, quorum tota cohors pede non est altior vno, non esse fortassis de genere Simiarum, vt Albertus Magnus sentit, sed esse veros homines: si enim forma hominis in magnitudine, quæ quantitatem apud non excedit, produci potest; cur in magnitudine pygmæa conseruari diu nequeat?

Assero quintò: quamuis quæuis species viuientis certam aliquam quantitatem materiæ sibi definiat, quam ultra, citraque consistere nequeat, vt

51.

52.

53.

vti haftenus ostensum est: ceterum probabilius est, viuens in genere nullum magnitudinis, aut paruitatis terminum sibi praestituere; posseque Deum producere viuentia maiora, & maiora in infinitum syncathegorematicè, & etiam minora & minora in infinitum syncathegorematicè: ita tamen, vt quæ per se, & suapte natura, non verò per accidens maiora sunt, diuersæ speciei sint ab iis, quæ minora sunt. Probatur assertio quoad primam partem: quia Deus potest producere materiam primam maiorem, & maiorem in infinitum: ergo etiam materiam maiorem, & maiorem in infinitum animare poterit: quæ enim repugnancia est in animali, quod mundi magnitudinem æquaret, & in quod quadraret illud Virgilij 6. *Æneid.*

*Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore versat.*

54. Dices futurum, vt partes eius animalis prope modum infinite distarent: vnde nec cibus ab eius ore in stomachum, nec chilum à stomacho in hepate, nec sanguis ab hepate in cor, nec spiritus vitales à corde in reliquis partes commodè traici possent: atque adeo membra eius per tentosi corporis mutuis officiis se se iuuare non possent, si cut ad eorum conseruationem oporteret. Contra tamen: quia partes eius corporis ea magnitudine essent præditæ, vt inuicem insigniter non distarent: deinde admittit gratis prope infinita illa distantia, non video, cur sicut sol quantumlibet prope infinite distet à mundo elementari, eum tamen splendore suo illustrat, calore temperat, & influxu fouet: cur, inquam eadem ratione partes eius corporis quantumuis distite, mutuis tamen influentiis, atque officiis se se iuuare non possent.

55. Quoad posteriorem partem eadem assertio suadetur: quia potest Deus producere materiam minorem, & minorem in infinitum: ergo materiam minorem, & minorem in infinitum organizare, & animare potest: atque adeo viuens minus, & minus in infinitum producere. Dices: organa ad vitam necessaria non nisi in quantitate à nobis saltem perceptibili reperiri possunt; in materia enim adeo exigua, vt à nobis percipi nequeat, qua ratione oculorum orbes, aurium errores, atque mæandruli, oris hiatus, narum bifores, fenestellæ reperiri possunt: quæ ratione in ea caput eminere, cor medium tenere, aut pedes totam molem sustentare poterunt? & ne singulis partibus organicis immorer, quo pacto in adeo minuto corpusculo, vt designari nequeat, tot nervi, tot venæ, tot arteriæ, tot musculi, tot ossa locum habere possunt? At si viuens minus, & minus in infinitum à Deo produci posset, tandem deuenire esset ad aliquod viuens imperceptibilis quantitatis: ergo fieri nequit, vt viuens minus minusque in infinitum possibile sit. Quod si vix intelligi potest, vt in grano seminis, cuius substantiam brevis capacitas tenuissimæ cutis includit, etiam causaliter, siue virtualiter contineantur, vt Diui Mamerti verbis vtat; *tumores germinum, herbarum virentia, calami stipularum, spicarum spicula, leuia palearum, ac pinguis frugum*: quo pacto fieri poterit, vt hæc omnia, & longè plura non dicant in granulo seminis, verum etiam in materia imperceptibilis exiguitatis formaliter, seu corporaliter, seu corporaliter existant. Quis non rideat, aliquid

R. P. Lyncei *Philosophia* Tom. II.

adeo minutum, vt percipi nullo sensu possit, radicibus tamen solo herere, trunco consistere, germina producere, ramos extendere, frondibus virere, floribus vernare, fructibus ditescere, ac demum omnia sortiri, quæ necessaria sunt, vt in arbuticulum euadat:

Verum sapientissimus ille artifex, qui viuentia omnium nobilissima, nimirum Angelos absque vlla materia fabricauit; cur viuentia aliqua fabricare nequeat in materia adeo exigua, vt à nobis imperceptibilis, & moraliter nulla sit. Rursus: qui hominem in prima sui generatione format in magnitudine apis, vt supra vidimus, cur formicam verbi gratia non censeatur primò formare in ea quantitate materiæ, quæ à magnitudine formicæ adultæ tantundem distet, quantum apis ab homine adulto distat: at quantitas materiæ, quæ à magnitudine formicæ tantum distat, quantum apis ab homine, est à nobis imperceptibilis pro sua exiguitate: ergo Deus formicam omnibus numeris, & organis absolutam in materia à nobis imperceptibili format, & fabricat. Præterea si Archimedes sphaerula vitrea, & pellicula totius cœli ambitum complexus est; in eaque solis, & lunæ cursus, syderum errores, orbiumque superiorum diuersos motus ad amussim expressit; cur supremus artifex in materia minori, & minori in infinitum viuens quantauis organorum numerositate, varietate, atque symetria polleat, delineare, & formare non possit: de eiusmodi sphaera eleganter Pelusiacus Vates.

*Iupiter in paruo cum cerneret athera vitro
Risit, & ad superos talia dicta dedit:*

*Hucine mortalis progressa potentia cura
Iam mens in fragili luditur orbe labor.*

Iura poli, rerumque fidem, legesque Deorum

Ecce Syracusius transtulit arte senex.

Inclusus variis famulatur spiritus astris,

Et viuum certis motibus urget opus,

Percurrit proprium mentis signifer annum.

Et simulata nouo Cynthiamense redit.

Iamque suum voluens audax industria mundum

Gaudet, & humana sydera mente regit.

57. Demum si Callicrates nauim, quam auicula pennis integebat, si muscam alis quadrigam cum agitatore regentem, si sexcenta id genus opuscula minutissima fabricauit; cur supremi artificis potentia in viuentium fabrica ad certam aliquam materiæ quantitatem redigatur, & non potius in minori, atque minori semper materiæ quantitate se se mirandam exhibeat, atque ostendet? Vnde miror Hurtadum, Arriagam, aliosque Philosophos communiter certam viuentibus etiam in genere materiam præscripsisse, infra quam consistere non possint; ob eorum organa: quasi verò Deus organa vitalia in infinitum minuere, & tenuare non posset. Quod si incredibile iis videtur, tot organa in materia quantauis exiguitatis fabricari à Deo posse, credant animalia aliqua alterius ordinis Deo possibilia absque eiusmodi organis vinere posse in materia minutissima, quæque nobis sit inuisibilis: cum de facto complura animalcula absque oculis videant, absque auribus audiant, absque dentibus comedant, & absque pedibus gradiantur, & ne multis morer, absque organorum varietate varias vitæ actiones

Et z possint

possint exercere. Quam doctrinam totam elegantius insinuat Tertullian: in lib. de anima cap. 10. ibi: oculos habent ad videndum? (supple culices, formicæ, & tinea) At quin & pergunt quo volunt, & virant, & adpetunt que videndo sciunt; designa oculos, denota pupillas. Sed excedunt tinea; demonstra mandibulas, deprome genuinos. Sed & personant culices, ne in tenebris quidem aurium caci; rubam pariter & hiantiam oris illius ostende. Quoduis animal vnus licet puncti, aliquo alatur, necesse est; exhibeas pabuli transmittendi, decoquendi, defecandique membra. Quid ergo dicemus: si per hac viuunt, erunt hac in omnibus vtrique que vident, etsi non videntur, etsi non adprehenduntur pro mediocritate: hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis. Si vero non putas, capere tam minuta corpuscula Dei ingenium, sic quoque magnificentiam eius agnoscas, quod modicis animalibus sine necessariis membris nihilominus viuere instruxit; saluo etiam visu sine oculis, & esu sine denticulis, & digestu sine alucis, quemadmodum & incedunt quadam sine pedibus manante impetu, quod angues: & insurgente conatu, quod vermes: & spumante reptatu, quod limaces. Ita & spirari cur non putes sine pulmonum foliis, & sine fistulis arteriarum? Hactenus ille.

CAPVT XI.

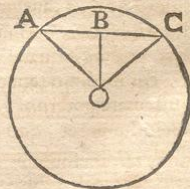
Elementorum figura.

57. Tellurem in primis rotundam, & sphaericam esse hac ratione Ptolomæus Regiomontanus, Alphraganus, Clavius, & reliqui Mathematici suadent: terra est rotunda, & sphaerica ab Oriente in Occidentem, & à septentrione ad meridiem: ergo vndique sphaerica est. Antecedens quoad primam partem suadet: quia si terra ab oriente in occidentem plana esset, stellæ ram cito orirentur orientalibus, ac occidentalibus; eodemque tempore vtrique occiderent, quia omnes eundem horizontem haberent, nimirum planitiem terræ: si verò terra ab oriente in occidentem caua esset, citius orirentur stellæ occidentales; quam orientalibus: vt cernere est in valle, cuius partes occidentales citius à sole collustrantur, quam partes eius orientales: at vtrumque aliter vsuvenit, & potius stellæ citius oriuntur, citiusque occidunt orientalibus populis, quam occidentalibus: igitur terra ab oriente in occidentem neque caua, neque plana est; ac per consequens tumida, & ad rotunditatem accedens. Maior conspicua est. Minor suadet: quia cum eclipsis lunaris oriatur ab ingressu lunæ in vmbra terræ: sanè eodem temporis articulo luna omnibus mortalibus occultatur: cum ergo eclipsis lunæ occidentalibus populis prima hora notis verbi gratia & orientalibus tertia hora notis appareat, vt ex libris historiarum, & certis relationibus constat; negari vtrique nequit, populos orientales duabus horis prius habuisse notitiam, ac per consequens totidem horis citius hunc solem exortum fuisse.

58. Idem antecedens quoad secundam partem suadet: quia si terra à septentrione ad austrum plana esset, quantumcumque quis à septentrione ad austrum pergeret, eandem semper stellæ vi-

deret, vt pote qui semper esset sub eodem horizonte, nimirum eo, quem planities terræ designaret: si verò terra à septentrione ad austrum caua esset, quo magis quis à septentrione ad austrum procederet, eo plures stellæ versus polum arcticum conspiceret, pluresque versus polum antarcticum ei occultarentur: at vtrumque aliter vsuvenit; & experimento constat, eum, qui à septentrione ad austrum procedit, non eandem semper stellæ conspiceret, sed quæ Borealis populis sempiternæ occultationis sunt, ei sensim apparere: quæ verò iis sempiternæ apparitionis sunt, ei pedetentim occultari: haud aliter ac qui montis tumorem gyrat, plura quæ antea videbat, ei occultantur, & plura, quæ antea ei occultabantur, sub eius conspectum veniunt. Deinde experimento etiam constat: quo magis accedit quis ad austrum, & ab aquilone recedit, eo plures stellæ eum conspiceret versus polum antarcticum, & pauciores versus arcticum: quod autem terra vndique nobis plana esse videatur, facit eius magnitudo: namque si quis ex circumferentia maximi alicuius circuli minimam partem abscinderet, ea quidem seorsim considerata plana appareret: at quidquid nobis de terra apparet respectu totius ambitus terræ, minima quadam particula est.

Aquam etiam rotundam, & sphaericam esse iisdem rationibus suaderi potest: quibus hanc ex Aristotele lib. 2. de cælo addicio: si aqua non haberet suapte natura figuram sphaericam, & rotundam, in loca decliuora non deflueret: quod tamen experimento apertè repugnat. Sequela suadet: quia si aqua sphaerica, ac rotunda non esset, sed plana; aut alterius figuræ; sit super terram expansa per lineam A. B. C. sanè partes aquæ versus A. & versus C. magis à centro terræ, quam partes B. distabunt, vt in subiecto schemate cernere est: ergo partes aquæ versus A. & versus C. eleuationes erunt, quam partes aquæ versus B. ergo si partes aquæ versus A. & versus C. suapte natura ita collocatæ sunt, eamque planitiem, aut expansionem cum reliquis aquæ partibus constituere postulant; sanè suapte natura eleuatæ erunt, & in decliuia, ac inferiora loca lapsam non postulabunt.

Ex hac ratione efficitur, elementum aquæ suapte natura habere tumorem, quo terram ambit, & vnum cum ea globum efficit, cuius centrum sit centrum totius vniuersi: sic enim & non aliter aqua collibrata quiescet, omnesque eius partes æqualiter à centro distabunt, & aliæ aliis altiores de se non erunt. Vnde etiam ingeniosè Mathematici colligunt, vas in radice montis collocatum plus aquæ continere posse, quam si in montis cacumine collocetur. Quod ad reliqua duo elementa attinet, non poterit aer non esse sphaericus, cum aquæ, & terræ globum vndique ambiat, nec poterit etiam ignis non esse sphaericus, cum sphaeram aeris contineat, & à sphaera lunæ contineatur.

CAP